

FIIA 5/2016

COMMENT

András Rácz
Vanhempi tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Viktor Orbán tasapainoilee Brysselin ja Moskovan välillä > Unkari ei ole ratkaissut strategista ongelmaansa suhteessa Venäjään

Euroopan komissio tutkii Unkarin ja venäläisen Rosatomin sopimusta ydinvoimalan rakentamisesta Unkarin Paksiin. Mikäli komissio päätyy siihen, että hanke rikkoo EU:n sääntöjä, Unkari joutuu vaikean valinnan eteen: EU:n tahtoon taipuminen ja projektista luopuminen ärsyttäisi Venäjää, hankkeen jatkaminen puolestaan unionia.

Helmikuun puolivälissä Unkarin pääministeri Viktor Orbán vieraili Venäjän presidentin Vladimir Putinin luona Moskovassa. Tämä oli miesten neljäs kahdenkeskinen tapaaminen neljän vuoden aikana. Edellisen kerran johtajat kohtasivat tasan vuotta aiemmin, kun Putin vieraili Budapestissa.

Orbánin matkan alla vaikutusvaltainen venäläinen *Gazeta.ru*-lehti kommentoi tapaamista ja otsikoi juttunsa: ”Eurooppalainen putinisti menee Kremliin”. Tässä ja monissa muissa venäläismediassa julkaistuisa artikkeleissa kuvailtiin tarkoin Orbánin jatkuvia kiistoja EU:n kanssa ja korostettiin, että Unkari on vastustanut unionin Venäjää vastaan asettamia pakotteita.

Vaikka venäläismedia esitti Orbánin Venäjälle myönteisessä valossa, eräät seikat itse tapaamisessa antoivat toisenlaisen kuvan. Vierailu tapahtui Venäjän aloitteesta, ja Unkarin hallitusta myötäilevä media pyrki vähättelemään tapaamisen merkitystä. Unkarissa Orbánin ja Putinin tapaamisesta kertoi ensimmäisenä *Magyar Nemzet* -sanomalehti, jonka omistaja Lajos Simicska on Orbánin entinen liittolainen mutta nykyään hänen kiivain vastustajansa.

Tapaamisen asialistalla tärkein seikka oli Unkarin ydinvoimalahanke. Tammikuussa 2014 laaditun

sopimuksen mukaan venäläisen Rosatomin on määrä rakentaa uusi voimala Unkarin Paksiin. Hankkeen tiellä on kaksi ongelmaa. Venäjän näkökulmasta kysymys on lähinnä siitä, pystyykö Moskova rahoittamaan sovittun 10 miljardin euron lainan tämänhetkessä taloustilanteessa.

Unkarin kannalta tilanne on monimutkaisempi. Euroopan komissio on käynnistänyt kaksi erillistä selvitystä Paksin ydinvoimalahankkeesta. Ensimmäisessä tutkitaan, rikkoiko Unkari EU:n kilpailulainsäädäntöä tehdessään sopimuksen Rosatomin kanssa ilman kilpailutusta. Toisessa taas selvitetään, saako hanke valtion-apua, ja jos saa, rikkooko se EU:n sääntöjä. Lisäksi Itävalta ilmoitti äskettäin tehneensä komissiolle kantelun Paksissa jo toimivan vanhan ydinvoimalan uudistushankkeesta, johon Unkari on Itävallan kantelun mukaan käyttämässä valtion varoja.

Unkarilla on siis edessään vakava strateginen valinta. Yhtäältä Unkari on jo sitoutunut energiapoliittisesti Venäjään Rosatom-sopimuksen sekä edullisen maakaasusopimuksen myötä. Putinin vuoden takaisen Budapestin-vierailun yhteydessä sovittiin, ettei Unkarin tarvitse maksaa päättymässä olleen sopimuksen aikana käyttämättä jääneestä maakaasusta, vaan se voi maksaa

kaasusta käytön mukaan jatkettun sopimuskauden aikana.

Toisaalta komission selvitykset ja Unkarin mahdolliset sääntörikkomukset ovat vakava asia, eikä Budapestista ole toistaiseksi tarjottu niihin kunnollista vastausta. Mikäli komissio päätyy siihen, että Paksin ydinvoimalahanke rikkoo EU:n sääntöjä, Unkarilla on edessään vaikea valinta: EU:n tahtoon taipuminen ja projektista luopuminen ärsyttäisi Venäjää, hankkeen jatkaminen puolestaan unionia. Unkarin hallitus on tiedostaa tämän, minkä vuoksi voimalan rakentaminen ei ole vielä juuri edennyt. Venäjä puolestaan on tyytymätön viivytyksestä, mikä oli tietävästi yksi syy siihen, miksi Putin kutsui Orbánin Moskovaan.

Tapaamisen jälkeen Putin vakuuteli, että Venäjä rakentaa kaksi uutta reaktoria Paksiin. Orbán puolestaan totesi, että Venäjä ei ole vihollinen, vaan tärkeä kumppani. Hän myös sanoi, että EU:n Venäjän-vastaisia pakotteita ei voida tulevana kesänä enää automaattisesti jatkaa.

Paksin ydinvoimalahanketta Orbán luonnehti ”vuosisadan sopimukseksi” ja sanoi, että Unkari nostaisi ensimmäisen lainaerän vielä tämän vuoden aikana. Samalla johtajat ilmoittivat, että Unkarilta käyttämättä jääneen maakaasun käyttömahdollisuutta on jatkettu

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

vuoteen 2019 asti. Energian toimitusvarmuus on Orbánille tärkeä saavutus, jolla hän voi ratsastaa vuoden 2018 parlamenttivaaleihin.

Vaikka Putin ja Orbán ylistivät yhdessä maidensa välisiä suhteita, heidän tapaamisensa konkreettiset saavutukset jäivät vähäpätöisiksi. Sen enempää maakaasusopimuksen jatkaminen kuin erinäiset investointeihin ja koulutukseen liittyvät päätökset eivät olisi edellyttäneet presidentti- ja pääministeritason tapaamista. Suostumalla tapaamiseen Orbán antoi kuitenkin Putinille jälleen mahdollisuuden osoittaa, että hänellä on yhä liittolaisia Euroopan unionissa.

Unkari ei ole ratkaissut strategista pulmaansa siitä, mihin suuntaan kumartaa ja mihin pyllistää. Sen sijaan se on vain kaivanut itselleen syvemmän kuopan. Sitoutumalla Paksin ydinvoimalahankkeeseen ja lainaamalla rahaa Venäjältä Unkari vaikuttaa pyrkivän luomaan tilanteen, jossa Euroopan komission olisi vaikeaa torjua pitkälle edennyt rakennushanke.

Tämä strategia on kuitenkin hyvin riskialtis, sillä se ei jätä Unkarille juuri liikkumatilaa, mikäli komissio päättyy siihen, että ydinvoimalahanke rikkoo EU:n sääntöjä. Venäjälle riskit ovat paljon pienemmät, sillä sopimuksen mukaan Unkarin

valtio on sitoutunut lainan takaisinmaksuun.

Sen sijaan, että Unkarin hallitus olisi ratkaissut pulmansa, se on vain entistäänkin etäännyttänyt itseään EU:n valtavirrasta. Venäjän kutsuminen tärkeäksi kumppaniksi tuskin edistää Unkarin tavoitteita sen enempää Ukrainan kuin Puolan suuntaan; Puolan uusi konservatiivihallitus suhtautuu Venäjään periaatteellisen vastahakoisesti.

Eikä tässä vielä kaikki. Vain päivää Orbánin Moskovon-matkan jälkeen ilmoitettiin, että Unkari saattaa hankkia Venäjältä myös Mi-17-sotilashelikopteriensa kunnostuksen. Tarjous on jo jätetty.